

SAŽETAK PRESUDE

AVOTIŃŠ PROTIV LATVIJE OD 23. SVIBNJA 2016. GODINE ZAHTJEV BR. 17502/07

*Podnositelju nije povrijeđeno pravo na pošteno suđenje u postupku
priznavanja sudske odluke druge članice EU*

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva latvijski je državljanin koji je u vrijeme događaja koji su predmet zahtjeva pred Sudom radio kao investicijski savjetnik.

Dana 4. svibnja 1999. godine, podnositelj zahtjeva i F.H. Ltd., trgovačko društvo osnovano prema ciparskom pravu, potpisali su ugovor o priznanju duga pred javnim bilježnikom, prema kojem je podnositelj izjavio da je posudio 100.000,00 američkih dolara od F.H. Ltd. te da će vratiti posuđeni iznos s kamatama do 30. lipnja 1999. godine. Navedeni ugovor sadržavao je i odredbe o izboru mjerodavnog prava te pravila o nadležnosti kojima je određeno da je ugovor „u svakom pogledu“ sastavljen u skladu s ciparskim pravom te da ciparski sudovi nemaju isključivu nadležnost za rješavanje sporova koji bi mogli proizaći iz spornog ugovora. Kao podnositeljeva adresa u ugovoru je bila navedena Ulica G. u Rigi (Latvija).

Godine 2003., F.H. Ltd. je pokrenuo postupak protiv podnositelja pred Okružnim sudom u Limassolu (Cipar) radi povrata duga. Dana 27. lipnja 2003. godine, Okružni sud je odobrio slanje poziva na ročište podnositelju, u kojem je detaljno opisano činjenično stanje te u kojemu je kao podnositeljeva adresa bila navedena Ulica G. u Rigi. S obzirom da podnositelj nije imao prebivalište na Cipru, F.H. Ltd. je 11. kolovoza 2003. godine podnio zahtjev istom Okružnom sudu za izdavanje naloga koji će omogućiti dostavu poziva na sud izvan zemlje te zahtijevati od podnositelja da se pojavi na sudu u roku od 30 dana od izdavanja poziva. Podnositelj je tvrdio da nije primio poziv na sud, budući da na navedenoj adresi nema prebivalište niti poslovno sjedište.

S obzirom da se podnositelj nije pojavio na sudu, Okružni sud u Limassolu presudio je u njegovoj odsutnosti 24. svibnja 2004. godine. Prema presudi, podnositelj je bio uredno obaviješten o održavanju ročišta, ali se nije odazvao.

Dana 22. veljače 2005. godine, F.H. Ltd. je podnio zahtjev za priznanje i izvršenje navedene sudske presude Okružnom sudu u Latgaleu (Latvija) te tražio određivanje privremenih zaštitnih mjera. Naime, F.H. Ltd. je tvrdio da je podnositelj vlasnik nekretnine u Garkalni te da je prema podacima iz zemljišnih knjiga spomenuta nekretnina već opterećena hipotekom. Kao adresa podnositeljevog prebivališta sada je navedena Ulica Č. u Rigi.

Dana 27. veljače 2006. godine, Okružni sud u Latgaleu je prihvatio zahtjev trgovačkog društva u cijelosti, naložio priznanje i izvršenje sudske presude od 24. svibnja 2004. godine te upis tereta na podnositeljevoj imovini upisanoj u zemljišnim knjigama.

Podnositelj je naveo da je za postojanje presude te rješenje o ovrsi Okružnog suda u Latgaleu saznao tek 15. lipnja 2006. godine. Podnositelj nije podnio žalbu protiv ciparske presude pred ciparskim sudom, već je podnio žalbu Regionalnom sudu u Rigi protiv latvijskog rješenja o ovrsi od 27. veljače 2006. godine.

U žalbenim razlozima podnositelj navodi da priznanje i izvršenje ciparske sudske presude u Latviji predstavlja povredu „Uredbe Bruxelles I“¹ te nekoliko odredaba latvijskog Zakona o parničnom postupku. Podnositelj je tvrdio da nije bio uredno obaviješten o postupcima pred ciparskim sudovima te da mu je s obzirom na vrijeme i način dostave potrebne dokumentacije bilo onemogućeno pripremanje obrane.

Regionalni sud u Rigi je ukinuo rješenje o ovrsi te odbio zahtjev za priznanje i izvršenje ciparske presude. F.H. Ltd. je protiv navedene presude podnio žalbu Vrhovnom sudu. Presudom Vrhovnog suda prihvaćen je zahtjev F.H. Ltd. te naloženo priznanje i izvršenje ciparske presude. Vrhovni sud je smatrao kako podnositeljev argument da nije uredno obaviješten o postupcima pred ciparskim sudom nije od važnosti s obzirom da podnositelj nije podnio žalbu protiv presude na Cipru.

PRIGOVORI

Pozivajući se na čl. 6. st. 1. Konvencije, podnositelj je prigovarao da je utvrđivanjem ovršnosti presude Okružnog suda u Limassolu od 24. svibnja 2004. godine, koja je prema mišljenju podnositelja nezakonita, jer je u postupku povrijeđeno njegovo pravo na obranu, latvijski Vrhovni sud povrijedio njegovo pravo na pošteno suđenje.

Dana 25. veljače 2014. godine Vijeće je presudilo da nije bilo povrede čl. 6. st. 1. Konvencije.

Dana 8. rujna 2014. godine predmet je na zahtjev podnositelja upućen Velikom vijeću na ponovno razmatranje.

OCJENA SUDA

Vezano za navodnu povredu čl. 6. st. 1. Konvencije (pravo na pošteno suđenje)

U ovom predmetu Sud je prvi put bio pozvan ispitati poštivanje prava na pošteno suđenje u kontekstu međusobnog priznavanja sudskih odluka koje se temelji na pravu Europske unije. Sud je ustanovio kako je u ovom slučaju potrebno najprije utvrditi je li Vrhovni sud postupao u skladu sa zahtjevima iz čl. 6. st. 1. Konvencije. Pritom, Sud naglašava da u skladu s čl. 19. Konvencije on samo utvrđuje postupaju li države stranke u skladu s obvezama koje su preuzele Konvencijom, a ne ulazi u činjenična i pravna pitanja u spornim predmetima.

Sud je primijetio da je priznanje i izvršenje ciparske sudske odluke bilo u skladu s Uredbom Bruxelles I, koja je u to vrijeme bila primjenjiva. Podnositelj je navodio da je Vrhovni sud Latvije povrijedio čl. 34(2) Uredbe i odredbe latvijskog Zakona o parničnom postupku. Međutim, Sud je ponovio da nije ovlašten odlučivati o usklađenosti domaćeg prava s drugim međunarodnim ugovorima te pravom Europske unije. Tumačenje i primjena odredaba Uredbe Bruxelles I u nadležnosti je Suda Europske Unije te domaćih sudova kada djeluju u svojstvu sudova Unije, odnosno kada primjenjuju Uredbu u skladu s tumačenjem Suda Europske unije. Posljedično, Sud nije odlučivao o tome je li latvijski Vrhovni sud povrijedio čl. 34(2) Uredbe ili bilo koje druge odredbe prava Europske unije.

Međutim, države stranke, i u slučaju kada primjenjuju pravo Europske unije, ostaju i dalje vezane obvezama koje su preuzele Konvencijom. Navedene obveze moraju biti procijenjene u

---

¹ UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

skladu s presumpcijom koju je Sud utvrdio u presudi *Bosphorus*² te razvio u presudi *Michaud*³. U presudi *Bosphorus* Sud je utvrdio da je zaštita temeljnih prava dostupna u okviru prava Europske unije, u načelu, jednaka, zaštiti temeljnih prava zajamčenoj Konvencijom. U presudi *Michaud* Sud je naglasio da se navedeno utvrđenje primjenjuje *a fortiori* od 1. prosinca 2009. godine, datuma stupanja na snagu čl. 6. Ugovora o Europskoj uniji, koji je temeljnim pravima, onako kako su zajamčena Konvencijom i proizašla i zajedničkih ustavnih tradicija, osigurao status općih načela prava Europske unije.

Sud napominje da primjena presumpcije jednake zaštite ovisi o dva uvjeta: nemogućnost diskrecijskog djelovanja domaćih vlasti te upotreba punog potencijala nadzornog mehanizma predviđenog pravom Europske unije.

U odnosu na prvi uvjet, Sud je utvrdio da su sporne odredbe sadržane u uredbi, koja je izravno primjenjiva, a ne u direktivi, koja državu obvezuje u pogledu cilja koji je potrebno ostvariti, ali joj ostavlja mogućnost izbora sredstava i načina za postizanje tog cilja. Stoga sporne odredbe nisu ostavljale domaćim sudovima nikakva diskrecijska prava prilikom razmatranja zahtjeva za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Posljedično, latvijski Vrhovni sud nije imao diskrecijske ovlasti u ovom slučaju.

U odnosu na drugi uvjet, Sud je napomenuo da je u presudi *Bosphorus* ustanovio da nadzorni mehanizam Europske unije pruža jednak stupanj zaštite kao i onaj konvencijski. Sud je primijetio da latvijski Vrhovni sud nije podnio zahtjev za donošenje prethodne odluke Sudu Europske unije, niti je to od njega zahtijevao podnositelj.

S obzirom da je Vrhovni sud samo postupao u skladu s pravnim obvezama koje proizlaze iz članstva Latvije u Europskoj uniji, Sud je zaključio da je presumpcija jednake zaštite primjenjiva u ovom slučaju.

Uredba Bruxelles I temelji se na načelu uzajamnog priznavanja sudskih odluka koje proizlazi iz međusobnog povjerenja između država članica Europske unije. Sud je u više navrata iskazivao svoju spremnost na međunarodnu i europsku suradnju, pri čemu je upozorio da stvaranje područja slobode, sigurnosti i pravde u Europi ne smije dovesti do povreda prava zajamčenih Konvencijom. Usko uređivanje ili ograničavanje prava zamoljene države članice (država članica u kojoj se zahtijeva priznanje ili izvršenje strane sudske odluke) da nadzire pridržavanje temeljnih prava od strane države članice porijekla (država članica u kojoj je sudska odluka donesena), moglo bi biti u suprotnosti sa zahtjevom Konvencije prema kojem sud zamoljene države članice mora biti u mogućnosti provesti nadzor nad pridržavanjem prava zajamčenih Konvencijom kako bi bio siguran da zaštita tih prava nije bila očito manjkava.

Presumpcija jednake zaštite primjenjiva je u područjima gdje domaće vlasti izravno primjenjuju pravo Europske unije i gdje nemaju diskrecijskih ovlasti. U tim slučajevima, mehanizmi uzajamnog priznanja zahtijevaju od suda jedne države članice da pretpostavi da se druga država članica pridržavala zajamčenih temeljnih prava. S obzirom da je u tim slučajevima domaćim sudovima bila uskraćena sloboda procjene, dolazilo je do automatske primjene presumpcije jednake zaštite. Sud se morao uvjeriti da se načelo uzajamnog priznanja sudskih odluka neće mehanički primjenjivati na štetu temeljnih prava. Ukoliko su sudovi određene države, koja je potpisnica Konvencije i članica Europske unije, pozvani na primjenu načela uzajamnog priznanja, te je izjavljen ozbiljan prigovor da je zaštita prava zajamčenog Konvencijom očito manjkava i da u okviru prava Europske unije nije moguće izjaviti pravni

---

² Presuda *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi protiv Irske*, zahtjev br. 45036/98

³ Presuda *Michaud protiv Francuske*, zahtjev br. 12323/11

lijek, tada se sudovi ne mogu suzdržati od ispitivanja takvog prigovora navodeći da primjenjuju pravo Europske unije.

U postupku pred Vrhovnim sudom podnositelj je prigovorio da nije primio poziv na sud niti je bio obaviješten o presudi donesenoj na Cipru. Podnositelj se pozvao na razloge za odbijanje priznanja strane sudske odluke sadržane u čl. 34(2) Uredbe Buxelles I. U toj odredbi se izričito navodi da se tuženik može pozvati na navedene razloge samo ako je prethodno pokrenuo postupak pobijanja sporne sudske odluke kad je to mogao učiniti. S obzirom da podnositelj nije pokrenuo postupak za pobijanje presude, postavilo se pitanje dostupnosti pravnog lijeka na Cipru. Vrhovni sud, dakle, nije bio ovlašten samo kritizirati podnositelja zbog nepodnošenja pravnog lijeka, a da pritom ne obrati pozornost i na teret dokaza glede postojanja i dostupnosti pravnog lijeka u zemlji u kojoj je izvorna odluka donesena. Sud je bio mišljenja da je podnositelj, nakon što je saznao za presudu donesenu na Cipru, trebao sam istražiti dostupnost pravnih lijekova.

U konkretnom slučaju, ciparsko pravo je podnositelju pružalo stvarnu mogućnost podnošenja žalbe, usprkos vremenu koje je proteklo od donošenja presude. Osim toga, Sud je ustanovio da je u razdoblju otkad je bio u mogućnosti upoznati se sa sadržajem ciparske presude i cijelim spisom predmeta do dana kada je održana rasprava pred Vrhovnim sudom podnositelj imao dovoljno vremena za izjavljivanje pravnog lijeka pred ciparskim sudovima, ali on to nije učinio.

Sud nije smatrao da je zaštita temeljnih prava u tolikoj mjeri bila manjkava da bi presumpcija jednake zaštite bila oborena. Sud je stoga zaključio da u ovom slučaju nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.